

(א) כימותו כד: חולין לג; (ב) גיטין נג; (ג) בב"א יחור; (ד) [בתפוח עז]; (ה) בב"א: דרנ"ג (ו) כיחשה יע"ב; (ז) [ע"י מוס' ממותת נח: ד"ה ואלה];

גהרות הב"ח

(א) נב"י אמאי אלוה: (ב) רשב"ם ד"ה כלן בלוה וכו' אי אפשי בה כל: (ג) ד"ה כלן וכו' במה שאמר: (ד) ד"ה והיו וכו' עשה עמי ואני: (ה) ד"ה יורשין וכו' יורשין שלו ולקינו: (ו) ד"ה אם לא וכו' ושלא ממות זו הן שנות: (ז) ד"ה לה בטרורו וכו' (על מלה יוכל: י"ב דף ק"ג); (ח) ד"ה לה מאתים וכו' לישנא יתירה אלמא דאם לא למר:

מוסף רש"י

הכותב נכסיו. שכיב מרע (ברכות דב). ואמר הלה. זה עימנו לו. אי אפשי בהן. אין נתיב, אם היה רבן שבי כהן. זה האומר אי אפשי בהן, על כרחו של הן ואלו בתרומה, ולקמיה פריך ואפילו עמד וזוהו (וירוש' ספ). כבר זכר בהן יורשין. ורש"י ראשון שהיה שרלם (ספ). אפילו עומד וצווח. בתמיהה וכו' מני מקבל מתנה בעל כרחו (ספ). בשותק. וקבל השטר (ספ). שויכה לו על ידי אחר. שאמר שטר הממתנה לאחר בפניו ואמר לו וזה בשטר זה לש פלוני (ספ). הריבוי סופו על תחלתו. שאלה מתנה מתנה (ברכות דב). אין אומרים כל הקודם בשטר. וזהו וזה ליקדם שלל יטלו אחרים אלף מה ששיר הראשון. שאם יאמר שלל ימלאו עם כל כך לא יהיה נפסד הראשון. הא לא אמרינן, דכין דלא אמר אחרינו לפלוני לאו יוקא לוקמיה. אלף שלל אפשי ליקדם עני דברים כחמד (גיטין א). יצא עליו שטר חוב. על המת לאחר שבנו אלף, גובה מכולם. נלמד טלן נפקדים בדרך של אש לפי מקלן. בעל ארבע מאות נפסד ויזכר מילין, שדין לחור ולחלק לאחר שיפרע להם מהקלן של אחד מהם, שאם לא עליהם חוב על מה שהולקן אותו למקדם מהקלן וישלם לו 'ב' מילין זה ג' חוה' (ספ). גובה מן האחרון. שאפילו לא שפ"ח האולף לא עליהם חוב על מה שהולקן אותו להקדם ולשאל קודם שבנו הן ובה בעל חוב קלם חוב, הוה הראשון לאלף קודם לגובה את המלף עד שבנה כל חובו ואחריי טול ע"י והשלישי יפסדו (ספ).

מוסף תוספות

א. ולא אמרינן אדעתא דהכי נשתלק ראובן הנותן, כדי שישקע שמעון המקבל, וכיון ששמעון אינו רוצה לקנות תיחור לראובן, אלא הרי הוא הפקר. וכו'. מוס' ר"ח. ב. כלומר ולרש"י ליקש אמאי לא אמר כלום בציא להפקר. ר"ח. ג. לדרשב"ג דאמר לזה זכר מקבל מתנה ה"ל לממר דלהוה הפקר. ט. ל. דלשון אי אפשי בה לשון הפקר הוא, וכיון שכבר זכר בו יכול הוא קודם שבנו הן ובה בעל חוב קלם חוב, הוה הראשון לאלף קודם לגובה את המלף עד שבנה כל חובו ואחריי טול ע"י והשלישי יפסדו (ספ).

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

כאן בלוה מעיקרא. מתחלה כשומר לו זה את השטר התחיל לוה הלך לא קנה שאין מוכין לו לאדם בעל כרחו דחוב הוא לו דכתיב (משל טו) שוגא מתנות יחיה וכדאמרין [באלו טריפות] [חולין ד' מד]: והנותן עצמו לא א תחזיר לו שהרי סילק עצמו מהם אלא הפקר הם וכל המחזיק בהן זכה בהן כדאמרין בכריתות

במתנה פרק המציא אשם תלוי (דף כד). אמר ריש לקיש הנותן מתנה לחזירו ואמר הלה אי אפשי (ט) כל המחזיק בה זכה בה ואסקינן התם כריש לקיש: כאן בשתק ולבסוף זוהי. קנה כיון דקיבל השטר בשתיקה נתרצה לזכות במתנה ומאחר שזכה אין מועיל כלום להוציאה מנשותו (ט) מה שאמר אי אפשי במתנה זו עד שיתנה בלשון מתנה לאחרים או שיפקירם: ויזה לו ע"י אחר. בפניו והוא שתק כשומר את השטר או הקנו בקנין סודר לאחרים לזכרו וכשבאו למסור לו השטר התחיל לוה: באנו למחוק. אם קנה אם לאו: והיו בהן עדים. ומתוך כך לוה שאינו רוצה לזון העבדים לאפ"י למ"ד יכול הרב לומר לעצד עשה (ו) ואינו זקן אפ"ה לא ניתח ליה לעשות כן: רבן שני. מקבל מתנה: אובלין בטרומה. ממתת השני דודאי קנה וכתיב וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל זו (ויקרא כג): יורשין. כלומר ראשון או יורשין (ט) ולרבן שמעון לא סבירא ליה האי דריש לקיש דאמר בכריתות שפקר המציא הנותן מתנה לחזירו ואמר הלה אי אפשי בה כל המחזיק בה זכה בה דסבירא ליה לרבן שמעון דלדעתא דהכי יהיב ליה דלא לא צעי מקבל מתנה תיהדר ליה והכי מפרש בכריתות. ומיהו הלכתא כריש לקיש. ובהך פלוגתא נמי הלכתא כרבנן דהא דק"ל הלכה כרשב"ג במשנתנו) היינו משנה אלף ברייתא של אלף הנותן כרבנן דמשנתנו ומתני' למשמע אלף היכא דאמר' משנה היינו נמי ברייתא כדאמר' בעלמא (גיטין דף סו).

משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי ומשו"ה ק"ל כותיה בין במשנה בין בברייתא: הוכיח סופו. שזוהו על השתיקה שנתמלה ללא נתרצה במתנה אלף להכי שתק דגנאי היא ללוהו כל זמן שלא הגיע ומתנה לידו: סו רבנן שבי מרע נו'. להכי נקט שכיב מרע דבדדיה איכא לאפלוגי בין היכא דאמר אחריו לפלוני להיכא דלא אמר משום דראוי (לחלק כל נכסיו בדרך פיו לזה כך ולזה כך אלף בריא רגיל ליתן לכל אחד בפני עצמו והדבר ידוע למי מקנה תמלה ולמי לבסוף: שאמר סו מאתים וכו'. וכגון דלא שיר אחריהן כלום דאי שיר מידי שלא חלק להם אע"ג דמית לא קנו אכ"כ הקנה להם בקנין סודר כדפסקין לקמן במי שמת (דף קא): מתנה שכיב מרע במקלח צעי קנין ואע"ג דמית: אם יאל עליו שט"ח. קודם שקבלו המעות אי נמי כגון דהני מאתים וכו' ושלא מאות וכו' (ט) שדות שזות כן וכך דמים הלך אפי' לאחר שבנו גובה זבל חוב מהן דמקבל *מתנת שכיב מרע ויכורש לומר רבנן לקמן במי שמת [קמט]. ומקרקעי דימתי משחעבדי לבעל חוב: גובה מכולן. שהרי לכולם נתכוין ליתן ביחד אלא שאין אדם יכול להוציא שני דברים כאחד וכגון שלא שתק בניתים דהיינו נמלך לקמן במי שמת [קמט]: הלך גובה מכולן מן המעט ימעיט ומן הרב ירבה כגון אם בא בעל חוב לטרוף תשע דינרין גובה מן המאתים ב' דינר ומן השלש בעותה הוא דנקט ומשום סיפא דהיכא דאמר אחריו ואחריו דאחרון אחרון נפסד ואע"פ שאהבו השכיב מרע יותר ליתן לו מתנה מרובה: אין לו. כדי חובו גובה המותר משלפניו: לפלוני בצורי כראוי לו. אמר' לקמן [ע"ב] דאי כראוי לו היה נוטלן בצבורתו רצה בצבורתו נוטל רצה מאתים וכו' ונוטל על לזד בצבורתו הלך נוטלן וגם את צבורתו ואי לא הוה אמר כראוי לו היה נוטלן בצבורתו רצה בצבורתו נוטל רצה מאתים וכו'. אמר' לקמן [ע"ב] דאם אמר תנו על העלוונה כדאמר' נמי לקמן גבי היכא דאמר בצבורתו כדאי: רצה בצבורתו נוטל. אם היא יותר ממאתים שהרי יוכל לגרוע מבצורתו אפי' לרבי יוחנן בן זבדוקה כדנפקא לן בפרקין לעיל (ט) מלא יוכל לזכר [דברים כא]: רצה מאתים נוטל. אם בצבורתו פחות ממאתים וכו'. וה"ה אם אמר תנו מאתים וכו' לפלוני בני סתמא ולא אמר בצבורתו ידעו על העלוונה כדפרישין לקמן [ע"ב] ודלמא כראוי לו בחובו קאמר ומשנינן רבי עקיבא היא דדייק לישנא יתירה (ט) אם לא אמר כראוי לו הוה אמרינן דבחובו או בצבורתו קאמר דיעול מאתים והא דנקט הכא בצבורתו אתא לאשמעינן דאף על גב דפריש כדאי בצבורתו אפ"ה יעול כל בצבורתו אם היא יותר ממאתים וכו' לידו על העלוונה: ידה

קלח.

כאן בצווח מעיקרא. פ"י בקונט' לוה מעיקרא לא קנה ומ"מ הנותן סילק עצמו והם הפקר כר"ל דאמר בהמציא אשם תלוי (כריתות דף כד). הנותן מתנה לחזירו ואמר הלה אי אפשי בה כל הקודם וזה"ל אלף בשתק ולבסוף לוה כיון ששתק לא הוה הפקר וזכה בה בעל כרחו ואע"ג לרבן

שמעון בן גמליאל בשמןן צויכה לו ע"י אחר ושתק ולבסוף לוה עבד ליה לוה מעיקרא אפ"ה קאמר ריש לקיש לא סבר כותיה אלא כרבנן ובכריתות (פס וס) דפריך אמילתיה דריש לקיש דאמר אי אפשי בה כל הקודם וזה מרוב שמת דאמר מקבל מתנה שאמר לאחר שצאת מתנה לידו מתנה זו תבטל אי אפשי בה לא אמר ולא כלום בטילה היא דכריו קיימין מאי לאו דכריו קיימין והדרה למרה לפירושו הכי פריך כי היכי דבטילה היא דמני אף לאחר שצאה לידו והדרה למרה הכי נמי הוה לן למימר צאי אפשי קודם שצאה לידו הדרה למרה וריש לקיש אמר כל הקודם בה זכה ומשני לא דכריו קיימין ולא הדרה למרה וקשה לר"י על פירושו דהיכי פריך התם לרש לקיש מדין דבזרים אין לי על שדה זו דלא אמר^ב כלום לישני דמילתיה דריש לקיש בקודם שצאה לידו ולכך הוה הפקר צסילק עצמו אלף גבי דין דבזרים שהנכסים שלו אין יכול להסתלק בהאי לישנא ועוד קשה דהיכי פריך התם לרש לקיש כרבנן דהכא דאמר' הרי אלו אוכלין בטרומה הא אוקמינן הכא מילתיהו לרבנן בשתק ולבסוף לוה ומילתיה דריש לקיש בלוה מעיקרא ואדכרנה מרשב"ג הוה ליה למיפדך^ג ועוד קשה דעד כאן לא פליגי רבנן ורבן שמעון בן גמליאל הכא אלא דהאי משוי ליה כשוה ולבסוף לוה והאי משוי ליה כלוה מעיקרא אלף אי לוה מעיקרא לכולי עלמא כבר זכר יורשין ולא הוה הפקר וריש לקיש קאמר דהוה הפקר ועוד קשה להר"ר פטר דאמר בהגוזל

(ב"ק דף קטו). גבי חמרא דרב ספרא דלדעתא דאריא אפקריה אדעתיה דר"ע לא אפקריה וא"כ לריש לקיש קודם שצאה מתנה לידו אמאי הוה הפקר הוה ליה למימר שיחזירו לנותן דלדעתא דליקבל מיניה קא יהיב ולא שיהיה הפקר לכל לכן נראה לפרש דר"ל נמי איירי אחר שצאה מתנה לידו דהיינו שכן ולבסוף לוה והא דקאמר הכא דבשתק ולבסוף לוה קנה היינו שלא יחזרו לנותן אלא הפקר הן^ד ובזוהו מעיקרא דלא קנה יחזרו לנותן דלא יהיב ליה אלא דלדעתא דליקבל מיניה והתם בכריתות גרס איפכא במילתיה דרב ששט^ה מקבל מתנה שאמר לאחר שצאה לידו מתנה זו בטילה לא אמר כלום אי אפשי בה תבטל דכריו קיימין מאי לאו דכריו קיימין והדרה למרה אע"פ שצאה לידו מתנה ומשני דלא הדרה למרה והשתא פריך נמי שפיר מדין דבזרים דאין יכול להסתלק הואיל והנכסים בידו וכן ממילתיהו דרבנן דאמר' אוכלין בטרומה ואיירי בשתק ולבסוף לוה ממילתיהו דריש לקיש^ו ומיהו ברש השולח (גיטין דף לב: וס) גרסינן במילתיה דרב ששט להיפך דלא אפשי לא אמר כלום בטילה היא דכריו קיימין כדמוכח התם^ז והויא כתיבא דאמר' וכהנה רבות בגמרא^ח: מאי

מאות שלש דינר ומן הד' מאות ארבע דינר. והא דנקט האי סדירא ברותה הוא דנקט ומשום סיפא דהיכא דאמר אחריו ואחריו דאחרון אחרון נפסד ואע"פ שאהבו השכיב מרע יותר ליתן לו מתנה מרובה: אין לו. כדי חובו גובה המותר משלפניו: לפלוני בצורי כראוי לו. אמר' לקמן [ע"ב] דאי כראוי לו היה נוטלן בצבורתו רצה בצבורתו נוטל רצה מאתים וכו' ונוטל על לזד בצבורתו הלך נוטלן וגם את צבורתו ואי לא הוה אמר כראוי לו היה נוטלן בצבורתו רצה בצבורתו נוטל רצה מאתים וכו'. אמר' לקמן [ע"ב] דאם אמר תנו על העלוונה כדאמר' נמי לקמן גבי היכא דאמר בצבורתו כדאי: רצה בצבורתו נוטל. אם בצבורתו פחות ממאתים וכו'. וה"ה אם אמר תנו מאתים וכו' לפלוני בני סתמא ולא אמר בצבורתו ידעו על העלוונה כדפרישין לקמן [ע"ב] ודלמא כראוי לו בחובו קאמר ומשנינן רבי עקיבא היא דדייק לישנא יתירה (ט) אם לא אמר כראוי לו הוה אמרינן דבחובו או בצבורתו קאמר דיעול מאתים והא דנקט הכא בצבורתו אתא לאשמעינן דאף על גב דפריש כדאי בצבורתו אפ"ה יעול כל בצבורתו אם היא יותר ממאתים וכו' לידו על העלוונה: ידה

הרי למריה משום דקמא לא אפקינהו מרשותיה אלא אדעתא דמקבל. ר"ן. א. הרי היא מן הסוגיות המתחלפות בחלופי המסכתות. טס.

עין משפטו נר מצוה

קבא א מיי פ"ע מהל' זכיה ומתנה הלי"ד סמג עשין פב טו"ע ח"מ ס' רמה טו"ע י: קבא ב מיי פ"ע מהל' תרומות הלכה ו: קבא ג מיי שם ופ"ד מהל' זכיה ומתנה הלי"ד וע' נמ"מ סמג עשין פב טור שו"ע ח"מ ס' רמה פ"ב: קבא ד מיי פ"י מהל' זכיה ומתנה הלי"ד יג ויד סמג עשין פב ד' טו"ע ח"מ ס' רמ"ט: קבא ו מיי שם פ"א הל' טו ז' ח' סמג שם טו"ע ח"מ ס' רמ"ט ע"פ מ:

גליון הש"ס

רשב"ם ד"ה אם צאי בו מתנת שביב ט"ק בירוש' בו. ממתיה ה' ס' מתנתה כ"א גובה בשטר:

רבינו גרשום

שותק ולבסוף צווח קנה. דכיון דשותק בשעת מתנה אודורי אודי ליה לקבל: וזכה לו. המתנה על ידי אחר: אם רבן שבי כהן. זה שכתב לו הנכסים: כבר זכר בהן יורשין נותן: והוינן בה ותיק אפי' נומד וצווח. המקבל סבירא ליה דאזכיר בה בטרומה אמאי הא צווח דלא גבי להו: מהדר קא הדר ביה. דלא הוינן בה ותיק אפי' נומד מעיקרא קנהו: הוכיח סופו על תחלתו. דמעולם לא היה דעתו לקבל. והאי דלא צווח בשעה שזיכה לו על ידי אחר דסבר מאי איכפת ליה שזיכה אותו ע"י אחר כל זמן שלא בא לידו מאי אצווח: ונו מתאית זה לפלוני וש' חובו מלפניו וזה לפלוני אין אומרי' כל הקודם באותו שטר מתנה וכו'. תחלה אלא כולם זכו כאחת שלא היה יכול להוציא שני שמות באחד אם לא ושיקדים זה לזה לפיכך זכה זה כוח. ולפיכך אם יצא עליו על זה הנותן שטר חוב שהיה חייב ממונו גובה חובו מכולן. דאין יכול לומר הראשון כי בעת שזיכתי אני במתני' עדיין התחתי לך מוקדם לבבות ממנו ולא השני יכול לומר לו כי לפי שכולם זכו כאחת. אלא אם אמר תנו מאתים וכו' לפלוני ואחריו לפלוני. מדיקאמר ואחריו הכא ושמעון דאם ישתיר כלום אחריו שיתנו לראשון יתנו לישני [ואם ישתיר משנין תנו לישלישי כל הקודם בשטר מתנה כעין שהן כתובים וזה תחלה. לפיכך אם יצא שטר חוב גובה מן האחרון שכל אחד מן הראשונים יכול לומר לו הנחות לך מקום עדיין לבבות המנו: גובה אין לו. השלמת כל חובו מן האחרון: חזרו גובה מן שלפניו. היינו אותו שזיכה קודם האחרון: אין לו. עדיין השלמה: גובה משלפני פניו. מן הראשון: [כראוי לן]. האי דקאמר בראוי לו לטפוי מילתא קאתי דבלאו הכי היה נוטל בצבורתו. אבל מדיקאמר לישנא יתירה נוטלן ונוטל את בצבורתו כדאמר לקמן הא מני ר' הוא דדייק לישנא יתירה: אם אמר תנו לו. מאתים וכו' בצבורתו ידו על העלוונה. אם בצבורתו יותר על מאתים טול בצבורתו וזאם מאתים וכו' והי' הא גוגא מפרשי גבי אשתו וגבי בעל חובו: